

Революциите винаги изненадват диктаторите

Николай Маринов – професор по публична политика в университета в Йейл

Революциите винаги изненадват диктаторите. Всичко е по-старому, под контрол и надежда за промяна нету. Полицията разблъсква беден продавач на зеленчуци на улицата в Тунис, Мубарак пребива поредните протестиращи, Маркос праща човек на летището да гръмне опозиционен политик. На пръв поглед нищо ново и се очаква повече от същото. Обаче не след дълго, тълпите се вдигат, лоялни доскоро поддръжници се стопяват, от чужбина почват да задават въпроси, и ситуацията е извън контрол. Скоро диктаторът е на хеликоптер за извън страната или пък в затвора, и нищо не е същото.

Революционният момент изненадва диктаторите: чудят се, как и защо точно сега стана така?

По същия начин, мутрите владеят властта на места в България, като например различни съчетания от букви в половин милионния град Варна. Имат съда, инвестициите, кмета, областния, вестници, морски бряг, определени чайки, повечето полицаи, летища, стадиони и отскоро 2/3 от градската паркова среда. И всичко изглежда добре, съвсем добре – даже сякаш е на път да стане непробиваемо като се увенчае с перлата в короната: масивни хотели с бетониран плаж, където варненци да харчат свободните си, дотук неоткраднати, левове в казина и прочие чудесии на инвеститорското въображение. Тъй като и кметът, съдът, областният и МВР-то си имат на свой ред мутрите, всичко това се слива в една, единна и неразделна мутренска власт.

Мутренската власт на Варна е на път да види цунами, за което е редно да се запитаме: откъде дойде това? Защо и как революционният момент изненада тъй - някак съвсем не на място – нашата местна власт?

Диктаторите разчитат на ниските очаквания и организираното лицемерие за да стоят на власт.

Ниските очаквания са най-общо: вземай това, то хич не е лошо, че без нас по-лошо. Мубарак ще пусне намалена захар, че и от бензина може да отбие. Кадафи ще свика среща, на която можеш да се изкажеш против всички, освен него. Китайската компартия ще ти построи нов язовир дето не му е мястото. Мутренската власт строи на варнеци нови мастодонти от мрамор, туря им фалшиви палми и ги кани в третокласни рибни ресторанти. В замяна, варненци тръпнат пред щедрата ръка на инвеститорите и очакват новите полети на инвеститорската оскъдица на нещо като де факто идея за града и неговото развитие.

Ниските очаквания обаче един ден се удрят в растящите очаквания на средната класа. Без да пита никой, средната класа бавно си растяла, хората пътували - този път и отвъд Турну Магурели, гледали и мислели. И започнали да се осъзнават като граждани с особено мнение. Тези граждани в един момент се оглеждат и се сещат, че всъщност това не е най-доброто, което могат да получат, и че даже никак не добро, ама си е направо пладнешки обир от началото на схемата та до последвалото некомпетено управление. И средната класа отказва да го яде това, и преценява да си смени заведението.

Мутренската власт и диктаторите се питат защо точно не ги щат тези неща хората, при все че до вчера са ги яли, и не могат да си отговорят. Няма очевиден отговор. Не ги искат и толкоз: веднъж като разбереш че можеш да си поръчаш или лате или макиато или поне виенско, менюто със старата пърцуца нова бразилия просто не го бива.

Организираното лицемерие е вторият стожер на диктатоската или мутренската власт. При организираното лицемерие, нещата стоят горе-долу така. Ние всички приказваме едни неща които не ги вярваме. Областният приказва че е законно да продава плажна ивица, кметът си гледа в шпицовете обувките докато приказва че няма европейски пари за града и затова кани инвеститора, полицията пази джипките, прокурорите обвиняват гражданите. И това всичко е някак си съвсем нормално, особено ако четете примерно големи черноморски всекидневници, дето не стават да си завиеш старата риба с тях.

Организираното лицемерие има един проблем и той е че някой някъде не спира да бръмчи. Искат хората документи по ЗДОИ, нищо че ги пребиват. Искат да измерят брега на града си, нищо че полицията ги пъди. Пишат се разни неща дето някой ги и публикува. Отиват петдесет души да питат за Морската градина в общината, нищо че ще ги изгонят. Областният се изсмива на подиска от 10 хиляди души (телефоните събрахте ли им?) да не им застрояват парка.

Съществен проблем е свършената липса на усещане у властимащите какво всъщност се случва. Приспани от мита за собствената си недосегаемост, седят те и дават интервюта. Кадафи тъй например, реши да си избие протестиращите, и излезе по телевизията да го каже. Никак не му мина през ума, да го направи без да анонсира какво е намислил. Полицията в Египет пребива активист като го кани присмехулно да иде при приятеля си с име "Фейсбук" за защита. Какво точно е накарало главния архитект на Варна да излезе и да обясни че в по-голямата част от Морската Градина вече ще се строи? Мистерията е пълна. Добре си беше това заровено в общински заповеди, необявени заседания, СПН, графична част и византийски маркировки в стил соков оцветител: "Оз1". Сега всичко се обърка защото вече и малките деца във Варна ще знаят какво е ЕСУТ, Оз, Ок, национален културно-исторически паметник и прочие завъртяни маневри с цел разделяне и застрояване на Морската Градина.

Организираното лицемерие не е стабилно и малка грешка може да го сгромоляса.

И после почва голямото въртене на стърчиопашки. Ама кои сега протестират? От страната на медузите или са или на октоподите? Ами ако не са от никой? И какво правим тогава? Мани, млади хора дето не разбират, нямат гръб, ще отшуми. Последното, което минава през изпосталялите мисловни функции на бюрократичната машина е че гражданите си искат парка, а защо не и града, и че знаят закона, институциите, могат да четат, пишат, и не са на заплата в Общината.

Най-голямата изненада е защо го правят това хората. Библиотекарка готви борш за протестиращите на майдана в Киев, и плаче пред камера за да обясни, че за първи път се чувства, че наистина живее. Студенти дърпат конни полицаи на Тахрир от конете им, или пък раздават стикери с "готов йе" на митинг в Белград. Не знаем защо го правят, защо си позволяват да са недоволни. Може би, защото искат да живеят?

Революционния момент винаги идва като изненада. Написаното си е на стената, но само за който иска да чете.

Николай Маринов